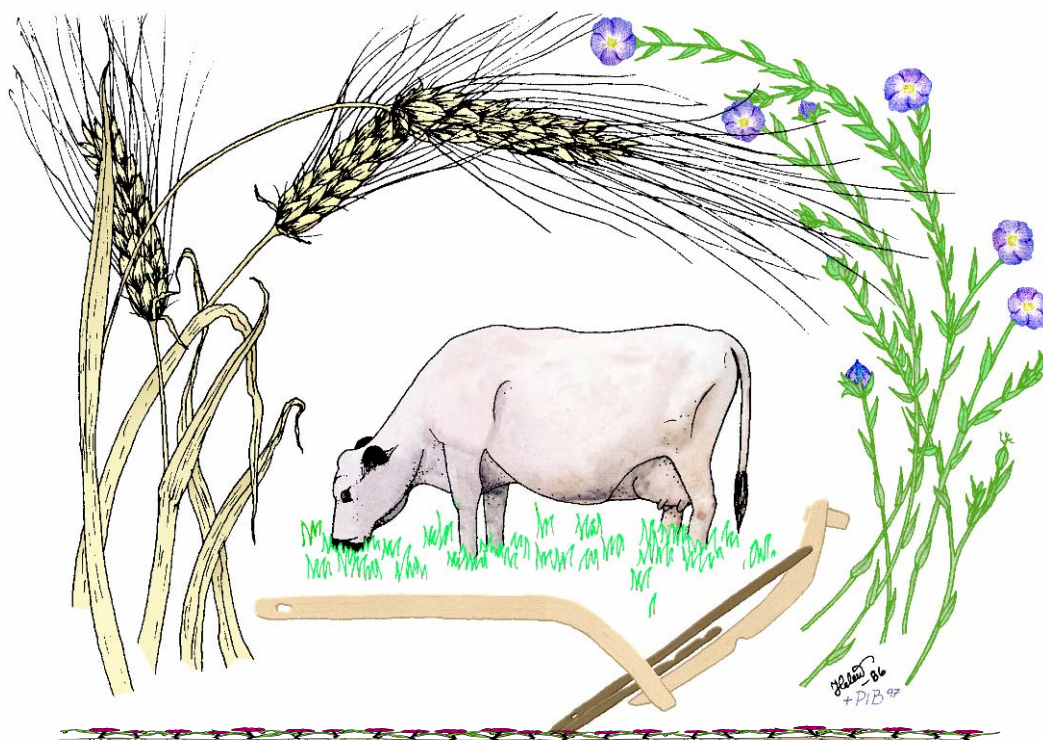

MILJÖARKEOLOGISKA LABORATORIET

RAPPORT nr. 2015-028

Miljöarkeologisk analys av prover från
fångstgropar och boplatsanläggningar
från stenåldern. Själevad socken,
Örnsköldsvik kommun, Västernorrlands
län, Ångermanland

Sofi Östman och Samuel Eriksson

INSTITUTIONEN FÖR IDÈ- OCH SAMHÄLLSSTUDIER

Miljöarkeologisk analys av prover från fångstgropar och boplatsanläggningar från stenåldern. Själevad socken, Örnsköldsvik kommun, Västernorrlands län, Ångermanland

INLEDNING

Analysen omfattar makrofossilanalys, markkemisk-fysikalisk analys samt utplock av daterbart material för ^{14}C . Proverna är tagna från ett område med fångstgropar och boplatsanläggningar samt en härd tillhörande stenålder. Framförallt rör det sig om prover tagna i skärvstenskoncentrationer och den äldre markytan under vallen i en fångstgrop samt inom en härd. Syftet med undersökningen är dels att få fram daterbart material, dels få fram material som kan indikera huruvida platsen varit strandbunden.

Ansvarig institution för undersökningen är Västerbottens museum och kontaktperson har varit Ronny Smeds.

METODER

Makrofossilanalys/vedartsanalys

Proverna var fuktiga vid ankomst och förvarades i torkrum (+30°) tills de blivit torra. Subsample på 0,2 L gjordes för eventuella framtida analyser. Materialet vattensållades och floterades med sållar på 2 mm och 0,5 mm. Volymen på proverna mättes innan behandling. Det framtagna materialet torkades och sorterades under en stereolupp. Mängden framtaget träkol har efter sållning och flotering uppskattats efter en tregradig skala (XXX) där X innebär obefintligt/ytterst lite träkol och XXX innebär att hela provet/mer än ca 75% består av träkol. Vid vedartsanalys har träkolet i provet artbestämts. Det träslag och den del med lägst egenålder har valts ut för datering. Makrofossilanalysen är utförd av Sofi Östman. Vedartsanalysen och utplock av ^{14}C har utförts av Roger Engelmark.

Markkemisk/fysikalisk analys

Innan analys torkas provet i 30°C, varefter det homogeniseras genom mortling och sållning genom ett 1,25 mm såll. Vid provförbehandlingen tillvaratas eventuella fynd och kol och järnutfällningar noteras vid förekomst. Jordprovet analyserades med avseende på 5 markkemiska/ fysikaliska parametrar. De 5 parametrarna är:

1. Fosfatanalys, **Cit-P** (fosfatgrader, P_o) enligt Arrhenius och Miljöarkeologiska laboratoriets citronsyrametod. Fosfathalten anges som mg $\text{P}_2\text{O}_5/100$ g torr jord extraherad med citronsyra (2 %).
2. Fosfatanalys efter oxidativ förbränning, **Cit-POI** (fosfatgrader, P_o). Fosfathalten anges som mg $\text{P}_2\text{O}_5/100$ g torr jord extraherad med citronsyra (2 %) efter förbränning av provet vid 550°C (Engelmark och Linderholm, 1996).
3. Organisk halt, **LOI** (Loss on ignition, %) bestämd genom förbränning av provet vid 550°C i 3 timmar. Halten anges i procent av torrt prov.
4. Magnetisk susceptibilitet, **MS** (SI) är analyserad med ett Bartington system, (MS3 och

MS2B mätcell). Susceptibiliteten anges som $\chi_f 10^{-8} \text{ m}^3 \text{ kg}^{-1}$ massspecifik susceptibilitet, per 10 g jord (Dearing 1994, Thomson och Oldfield, 1986). Med MS menas magnetiserbarheten hos ett material, dvs. i vilken omfattning ett jordprov förstärker ett pålagt magnetiskt fält.

5. Magnetisk susceptibilitet efter oxidativ förbränning vid 550°C, **MS550** (SI) är analyserad med ett Bartington system, (MS3 och MS2B mätcell). Susceptibiliteten anges som $\chi_f 10^{-8} \text{ m}^3 \text{ kg}^{-1}$ massspecifik susceptibilitet, per 10 g jord (Dearing 1994, Thomson och Oldfield, 1986).

Analysen är utförd av Samuel Eriksson.

RESULTAT

Makrofossil/Utplock för ¹⁴C

Vid analys plockades ben ut, främst i avsikt att finna mindre ben av fisk eller fågel. Tyvärr identifierades inte några mindre ben som kan indikera att platsen varit strandbunden. Proverna analyserades även för arkeobotanik men inget sådant material kunde finnas. För datering plockades kol från både tall, rönn, lövträd sannolikt al, samt små ris av ljungväxter ut. Mängden träkol i proverna var överlag rätt så stor.

Markkemisk-fysikalisk analys

Resultaten för den markkemiska/fysikaliska analysen redovisas i tabell 4.

Tabell 1. Provlista

MAL nr	VBM nr	X (N)	Y (E)	Z	Provinformation
15_022_001	MP 1	7022460,84	670249,72	108,23	Prov från nedre äldre markyta i vallen på fångstgrop
15_022_002	MP 2	7022460,83	670249,71	108,41	Prov från övre äldre markyta i vallen på fångstgrop
15_022_003	MP 5 + MP 6	7022409,2	671572,19	78,94	Prov från skärvstenskonc. på st.å.boplats. Hantera MP5 och MP6 som ett prov, ihopslagning .
15_022_004	MP 7	7022242,35	670940,87	103,58	Prov från fyndrikt område. Två påsar
15_022_005	MP 8 (1-2)	7022435,06	671122,24	94,78	Prov från härd (yngre?) på st.å.boplats. Två påsar .
15_022_006	MP 9	7022408,81	671594,44	78,54	Prov från skärvstenskonc. på st.å.boplats.

Tabell 2. Utplock för ¹⁴C

VBM P.nr	MAL nr	Material	Vikt	Övrig info
MP 1	15_022_001	Småkvistar av tall (<i>pinus</i>)	26 mg	
MP 2	15_022_002	Småris av ljungväxter (<i>calluna</i>)	22 mg	
MP 5 + MP 6	15_022_003	Småkvistar av lövträd, sannolikt al (<i>alnus</i>)	50 mg	Järninfiltrerat
MP 9	15_022_006	Träkol av rönn (<i>sorbus</i>)	45 mg	Järninfiltrerat

Tabell 3. Resultat makrofossilanalys

VBM nr	MAL nr	Träkol	Br ben	Annat
MP 1	15_022_001	XXX		
MP 2	15_022_002	XXX		
MP 5 + MP 6	15_022_003	X		
MP 7	15_022_004	XXX	ca 10 ml	
MP 8 (1- 2)	15_022_005	XX	1 st	
MP 9	15_022_006	X		Sintrad sand/klumpigt

Tabell 4. Resultat markkemiska/fysikaliska analyser

MALNo	MS	MS550	CitP (P°)	CitPOI (P°)	LOI (%)
15_022_001	21	18	36	69	1,4
15_022_002	6	3	46	79	1,5
15_022_003	7	31	56	56	2,7
15_022_004	12	23	68	123	1
15_022_005	34	36	65	93	2,1
15_022_006	7	74	28	38	3

Referenser

Virtuella floran: <http://linnaeus.nrm.se/flora/welcome.html>

Digital seed atlas of the Netherlands: <http://seeds.eldoc.ub.rug.nl/>

Mossberg, B., Stenberg, L., Ericsson, S. (1997). *Den nordiska floran*. Wahlström & Widstrand.

Miljöarkeologiska laboratoriet
Umeå Universitet
901 87 UMEÅ
<http://www.idesam.umu.se/mal/>